

súly, az árnyalás óriási halászatát ér el és egy kellemes színezetű, hang a rádióban minden szót aránál és minden szép alaknál többet ér. Természetesen sem az előadó művészet, sem az irodalom nem alakulhat ki véglegesen, hiszen maga a rádió is óriási technikai fejlődés előtt áll s addig, amíg a rádió megállapodik, a rendezők és írók is csak kísérletezhetnek.

Kiszely Gyula

A Stúdió zenei rendezője a szintén egészen fiatal Kiszely Gyula. Már 11 éves korában zongoradarabokat komponált és 20 éves korában számos operettje volt készen. A Zeneakadémia zeneszerzési tanfolyamait is elvégezte és 1924-ben került színre első operettje „Amerikai lányok” címmel. László Jucival a főszerepben. 1929 óta rendezője a Stúdiónak és a rádiózene terén egyszerű feladatokat lát maga előtt. A rádiózene főelemeit ő a bőségesen ömlő melodiókban és a humorban látja. Valószínűleg fanatikus a rádióhoz és álmában is mindig rádióval foglalkozik. Ha olvasóközönségünk még nem tudná, itt adjuk tudtul, hogy a „Fehér orchideák”-nak ő a szerzője.

A speakerek

Hárman vannak, Scherz Ede, Radó Árpád és Hincz Győző dr. Elsőnek Scherz Edevel foglalkozunk, mint a speakerek nesztörővel. Ő a világ legöregebb speakerje, 23 éve beszél már a mikrofonba; hangsúlyozzuk azonban, hogy hármuk közül mégis ő a legfiatalabb, mert nem akar

mint első pillanatban látszik. A fő az, mondja, hogy a bemondónak lélekjelenléte legyen és soha el ne veszítse a fejét.

A harmadik speaker Hincz Győző dr. A szép német és francia beszéd mestere. Egész sor külföldi nyelvet beszél. Egy éve van a Stúdió alkalmazásában. Egy alkalommal véletlenül tévedt be a Stúdióhoz, ahol meglátta, hogy speaker-verseny volt

és 150 jelentkező közül egy sem volt alkalmas. Azonnal jelentkezett felvételre, meghallgatták és felvették. Foglalkozását rendkívül felelősségteljesnek tartja. Pontosan mérlegel minden szót, minden mondatot, mielőtt a mikrofonba mondja, mert a közönség minden tévesen bemondott betűt megreklamál.

b. gy.

Mit nem hallottunk

A „Mit hallottunk?” című napi rovatunkban nagyon sok mindent írtunk már arról, amit hallottunk. Ez egyszer meg szeretnénk írni mindazt, amit még nem hallottunk. Hiszen a publikumnak sokszor jobban fáj az, ha valamit nem hall, mint amennyire örül annak, amit hall. A Stúdió zeneprodukcióival például mindenki nagyon megvan elégedve, a karnagyok komoly muzsikuskok, lelkes emberek, de nem tudjuk megérteni, hogy Berg Ottó miért nem dirigálta eddig még a *Rezervista* álmát, és Polgár Tibor miért nem kíséri a gramofonzenét zongorán? Kitűnő népdalköltőink is rendkívül népszerűek, a publikum imádja őket, de nem tudja megérteni, például, hogy Kalmár Tibor miért nem énekel Balázs-nótákat, viszont Balázs Árpád ajkáról sohasem hangzott el még Fráter-nóta? A magyar nótával kapcsolatban nem szabad elfelejtenünk Bodán Margitot, akitől sohasem halljuk a „Vékony deszka kerítés...” című dalt. A katonazenét is szeretni mindenki, de kíváncsiak volnánk, milyen volna az, ha *Fricsay* jazzt dirigálna?

A közönségnek végtelenül fáj, hogy ismeretlen kedvencétől, a „Mit üzen a rádió”-tól nem hall önvallomást. Halász Gyulától viszont régen esedékes már az, hogy maga is helytelen magyarságot kövessen el. Oh, nagyon sok mindent nem hallottunk ezeken kívül. Kitűnő színészünkől, Ódry Árpádtól például nem hallottunk a suttyogó bari-
tont és egyszerű utánczó-művésznőnkől, Szász Ilától, a „nevető rendőrt”. Legyünk egy kicsit rosszmájúak és mondjuk el tréfából, de csak tréfából, hogy a házi kvartettől nagyon rég nem hallottunk hibátlan előadást. A földművelésügyi minisztérium előadássorozatában sohasem kerül sor a tyúkok abécéjére. Viszont értjük, hogy a *Rádió Szabad Egyetem* keretében Kerpely Jenő miért cseliőzik és miért nem tart inkább egészségügyi előadást?

Mit is nem hallottunk még? Weigand Tibortól a „Fehér Orchideák”-kat, Nagy Margittól a „Kicsi bébi, kicsi médi”-t, Magyar Imrétől a IX. szimfóniát és végezetül nagyon régen nem hallottunk már Lakihegyről zavartalan leadást.

A technika és az irodalom

Meg kell ragadnia az irodalomnak a rádiót, ezt a csodálatos találmányt.

A nagy technikai vívmányok mindig döntő befolyással voltak az irodalmi formák kialakulására. Könnyen rájövünk erre, ha a technikai vívmányok szem előtt tartásával végigszágulunk gondolatban az irodalom fejlődésén.

A művészetek gyökere, ősfarmája a mese és a dal volt.

Ha a régi korok emberét nagy szomorúság érte, vagy szerelmi vágy fogta el, érzéseit dalban és mesében fejezte ki, hiszen az ő korában csak ez a két kifejezési forma állott rendelkezésére. A dal és a mese először útján terjedt, a szájhagyomány az utókor számára tehát csak ezt a két formát örizte meg, miután az emberi memóriának ez a két forma felelt meg a legjobban.

A betűnek és az írásnak felfedezése már segítségére sietett az emberi emlékezetnek, nagyobb énekek, hősi eposzok és hosszabb lélekzetű történetek születtek meg, azonban nem voltak egyebek a mese és a dal keveredésénél. Az írás művészetének köszönhető az, hogy a dal és a mese, hosszú fejlődési idő után, párbeszédese formába kívánkozva, átalakult drámai művé.

Az irodalomnak e három közlési formája: a mese, a dal és a dráma hosszú századokon, évezredekken keresztül megmaradt közvetítő kapocsnak a művész és a közönség között. Ezek a formák belejegyeztek az emberiség történetébe és rajtuk kívül senkise tudott volna más új kifejezési formákat elképzelni. Az írás, az írott könyv ritkaság volt, szubjektív gyönyörűség, magánügy, nem volt alkalmas az irodalmi formák megváltoztatására.

A könyvnyomda megszületésével azonban megváltozott a helyzet.

A technika itt csördített bele talán először erőszakosan az irodalmi formák sablonjaiba és új formák megteremtésére ösztönözte az irodalom művelőit. Megszületett a könyv, az elbeszélés, a regény. Majd megszületett a sajtó. Valóságos forradalom támadt. Csupa élelenség, csupa lüktetés! Az írók rengeteget dolgoztak és a közönség mohón esett neki az újdonságoknak, hihetetlen népszerűsége lett a könyv és a sajtó! Ezután azonban hosszú csend állott be az irodalom életében, ezek az új közlési formák is megszokottak lettek és annyira beleidegződtek a művészek és a közönség életébe, hogy irodalmat nyomda és könyv nélkül már senkinek sem lehetett elképzelni.

A mi generációnk él most abban a korban, amikor az új és egymástól megvalósuló technikai vívmányok újra beletipornak az irodalom megszokott formáiba és soha nem tapasztalt erővel és lendülettel, új utak feltárásával új formák megteremtésére ösztönözik a művészeket.

A nagy, a korszakalkotó találmányok közül elsőnek jött a mozgófénykép. Ezzel a vihárszerűen jött technikai csodával egyidejűleg az irodalomban új témáknak, új gondolatoknak, új formáknak kellett volna megszületniük. Hiszen a mozgófény-

kép új közlési forma, egy új kapocs a művész és a közönség között. Óriási perspektívák, egészen új világ. A hivatásos írói világ mégis csaknem két évtizeden keresztül távollattotta magát az új találmánytól, mert a hosszú századok alatt beleidegződött kifejezési formától, a nyomtatott betű életét élő írásművektől el kellett volna fordulnia.

Az utolsó esztendőkből sikerült csak a nagytömegnek meghódolásra bírnia a konzervatívizmus hadállásában tespő írókat. Megszülettek a komoly, művészi filmek. Az igazi, az irodalmi film azonban még most sem alakult ki, annál kevésbé, mert eddigi fejlődését fenekestől felforgatta a hangos film érkezése. Írók, filmrendezők fejvesztetten, lázasan kapkodnak jobbra-balra, a filmek világában egyelőre a tanácstalanság, a zűrzavar az ur, de biztosak vagyunk benne, hogy a kaoszából lassan ki fog alakulni az az irodalom, ami felhasználva a film technikai lehetőségeit, nemcsak pompásan alkalmazkodik majd az új formához, de életet és tartalmat is fog azoknak adni. A film szolgáltatásban már ott dolgoznak az írók, a művészek, a filmirodalmat nem kell féltetniük.

De itt a rádió! Alig tértünk magunkhoz a film okozta forradalomból, villámcsapásként máris egy új technikai csoda csapott bele a művészi formák világába. A világ összes találmányai között a legcsodálatosabb, a legzenialisabb, ami nemcsak korzalkalot erővel bír, de lassan teljesen át fogja formálni a föld maj társadalmának képét. Az előző számára nincs többé távolság és idő a földön, ugyanabban a pillanatban hallható az elhangzott hang a föld minden pontján s egy évtizeden belül a képátvitel tökéletesedésével Budapest ut-

Audion Rádiótechnikai Vállalat

Budapest, VI., Nagymező-u. 31. (Tel. A. 113—75.) a rádiószakmának egyik legrégibb cégé, 7 éve alakult egészen szerény keretek között. Szoliditásával és megbízhatóságával immár a rádióamatőrök és a nagyközönség kedvenc bevásárlási helyévé küzdötte fel magát. Sikerének legnagyobb bizonyítéka, hogy üzlethelyiségét már kétféle megnagyobbitotta. Az üzletet, annak jelenlegi külső és belső berendezése, a főváros legimpozánsabb és legtetszettebb rádiószaküzletévé emelik. Az üzlet képét három sikerült felvételben képes mellékletünkön is bemutatjuk.

Modern rádiókészülékek

Márton Pálnál
IV., Városház-u. 1.

cai élete látható lesz New-Yorkban és Chikágó élete Kecskeméten. Minden kultúrember lakásában, a „kultur-sarokban” lesz egy szépen berendezett fehér vászon, hangszóróval kombinálva, azon a vásznon színházi előadásokat fog látni, hallani a figyelő a földnek arról a részéről, ahonnan éppen kedve tartja. Láthat sportot, képviselőházi ülést, népiünnepélyt, harcot, láthat mindent, amit az adóállomások közvetítenek.

A rádió tehát pár éven belül az összes művészeteket kiforgatta sarkából! És hogy viselkedik vele szemben az irodalom? Soha még egyetlen technikai felfedezéssel szemben sem mutatott olyan ellenszenvet, mint a rádióval szemben. A konzervatívizmusnak, az öröklött és megszokott formák göggyének megdöbbentő példája ez. Az irodalom lenézi a rádiót, mert új, mert haladás és mert nem örökölte művészeitől, mert nem született bele a rádió gondolatába.

Pedig az irodalom két régi közlési formája: a könyv és a színpad óriási válságban megy keresztül. Mindkettő halálosan beteg. S úgy tetszik, a hosszú betegség már csak a halálban szűnik meg. A mi korunk érzi ennek a borzasztó válságnak a tüneteit. A mozi halálos párbajt vív a színpaddal s a küzdelemben, úgy látszik, a színpad lesz a vesztes, mert ahelyett, hogy visszamenne eredetéhez és komoly irodalmat, drámát nyújtana, utánozni próbálja fiatal vetélytársait és filmesíti a drámairodalmat. A harc nem lehet kétséges. A mozi fiatal, friss, csupa fejlődő nyers erő s a vén, megrokkadt óriás: a színpad az új talajon elvérzik.

A könyv is nagybeteg. A jelenségek itt ugyan még nem olyan feltűnőek, a kór azonban már meglátszik s a kegyelem-dőfést, úgy látszik, a gramofon s végül a rádió fogja megadni.

Az írók pedig elfordulnak a rádiótól és azt mondják, hogy nem művészet. Igazuk van. A rádió még nem művészet, még nem közlési forma. De itt van! Él! Rendelkezésre áll, hogy az legyen belőle. Meg kell ragadnia az irodalomnak ezt a csodálatos találmányt, foglalkoznia kell vele, azon keresztül kell látnia, tengelyévé kell tenni művészetének és meg kell teremtenie a rádióirodalmat, a rádióművészetet!

b. gy.

Gramofon!

Az összes gyártmányú gramofon-
lemezek a legolcsóbb árban!
Pár fillért bármily lemezt köl-
csön kaphat! Lemezszerelő! Táská-
és szekrénygramofonok; villamos
gramofon hajtószerkezetek. Alkat-
részek

Szakaszerző javítás! Részletfűtés!

Rádió!

2+1 csöves „MAGYAR”
váltóáramú hálózati vevő-
készülék TUNGSRAM BA-
RIUM csövekkel együtt P 60.-
Ugyanaz, kónusz hangszó-
róval együtt P 75.-
Prima fejhallgató 2x4000
ohmos P 4.44

Reich Miklós rádió-, villamossági- és
gramofon-nagykereskedés
Budapest, VI., Vilmos császár-út 45.
(Nagymező-u. sarok)

megöregedni. Már a Telefon Hírmondónál is speaker volt és innen van, hogy 23 éve beszél mikrofonba. Arra a kérdésünkre, hogy mi a népszerűségének titka, azt felelte, hogy a rádió megindulásakor a speakeri szolgálatot egyedül ő végezte és abban az időben valósággal konferánszi mesterséget űzött. Szabad volt tréfálni, rögtönözni. Ezzel alapozta meg nagy népszerűségét.

Radó Árpád Scherz után a világ második legöregebb speakerje, ő is a Telefon Hírmondónál kezdte s így már tíz éve beszél mikrofonba. Szerény ember, alig tudunk valami adatot kihúzni belőle. Ő is rendkívül népszerű, sokan keresik fel levélben, a foglalkozását nagyon szereti és minden igyekezete az, hogy a mikrofon előtt tömören és szabatosan fejezze ki magát, ami bizony sokkal nagyobb feladat,

AKARJA
MÜNCHENT és RIGÁT
BUDAPEST ÉS BÉCS
adása alatt hangszóróban venni!

Építse át készülékét
TRANSPODYNE-RE
Szakértelem nem kell hozzá, csak
98
pengő és egy órai munka

Egyen- és váltóáramú hálózati,
valamint telepes kivitelben
huzalozási rajzzal, minden
jobb szaküzletben kapható.

RÁDIO KÉSZÜLÉKEK ÉS ALKATRÉSZEK

**Az összes jobb hazai és
külföldi gyártmányok
óriási választékban**

Lényegesen leszállított árak!

BARTA ÉS TÁRSA

villanyszerelési és rádiócékek nagykereskedése.

Képes árjegyzéket kapcsolási vázla-
tokkal díjtalanul küldünk!

Főüzlet: VI., Podmaniczky-utca 39.
(Csengery-utca sarok)

Fióküzlet: VII. ker., Rákóczi-út 30.
(Nagydiófa-utca sarok)